

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

Хомич Ірина Миколаївна

УДК 378.011.3-51:78(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З НАВЧАЛЬНИМ ХОРОВИМ
КОЛЕКТИВОМ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ - 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор
КОЗИР Алла Володимирівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, завідувач
кафедри теорії та методики музичної освіти,
хорового співу і диригування.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЛАБУНЕЦЬ Віктор Миколайович,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка, декан
педагогічного факультету;

кандидат педагогічних наук, доцент
ЧУРІКОВА-КУШНІР Ольга Дмитрівна,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, доцент
кафедри музики.

Захист відбудеться 13 червня 2018 року о 16.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано 11 травня 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Демократичні перетворення в сучасному суспільстві України визначають нові вимоги до підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти. Виходячи з нормативних документів, якими керується вища школа України, зокрема «Національної доктрини розвитку освіти», студента вважають суб'єктом освітнього процесу. Однак, аналіз результатів досліджень дає можливість стверджувати, що студент вищого навчального закладу в більшій мірі є об'єктом педагогічного впливу, ніж свідомим та активним суб'єктом. Саме тому актуальною проблемою сьогодення є пошук шляхів наповнення процесу фахової підготовки студентів суб'єктним змістом. Дослідженням цієї проблеми в наш час займаються багато вчених. Загальні проблеми активізації пізнавальної діяльності учнів як основного прояву їх суб'єктності досліджували Л. Аристова, А. Вербицький, І. Зязюн, О. Киричук, Г. Костюк, О. Матюшкін, І. Харламов, Т. Шамова, Г. Щукіна та ін. У контексті підготовки фахівців у системі безперервної освіти проблему активізації навчальної діяльності досліджували Г. Балл, І. Зязюн, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Г. Яворська та ін. Психологічні аспекти становлення особистості розглядали К. Абульханова-Славська, О. Асмолов, І. Бех, В. Моляко, В. Рибалка, В. Семиченко, В. Татенко та ін.

Важливим аспектом фахової підготовки майбутніх учителів музики є формування у них готовності до педагогічної взаємодії в процесі керівництва творчим навчальним колективом. Процес педагогічної взаємодії керівника хору і виконавців дозволяє спрямовувати практичну діяльність студентів на створення умов для саморозвитку суб'єктів учіння, формування і розвиток культурних потреб та здібностей усіх учасників навчального процесу (А. Авдієвський, А. Болгарський, А. Козир, Л. Куненко, О. Хижна та ін.).

Діяльність керівника навчального хорового колективу передбачає навність умінь вільно налагоджувати мистецький діалог з учнями, розуміти їх духовний світ, задовольняти індивідуальні естетичні смаки та мистецькі потреби. Ці питання неодноразово розглядалися в наукових дослідженнях у галузі мистецької освіти, зокрема диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики (П. Ковалик, І. Коваленко, А. Козир, О. Михайліченко, П. Ніколаєнко, І. Парфентьева, К. Пігров, К. Птиця, Є. Савчук, З. Софроній, Л. Хлебнікова, О. Чурікова-Кушнір, Ю. Юцевич та ін.). Проте, проблема формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом залишається недостатньо висвітленою в науковій літературі і потребує цілісного вивчення та розробки методичного забезпечення навчальної диригентсько-хорової діяльності студентів вищої школи.

Потреба наукових досліджень, присвячених пошуку шляхів ефективної взаємодії суб'єктів педагогічного процесу у вищій школі, спрямованих на розвиток особистості майбутніх учителів, а також недостатня дослідженість проблеми формування педагогічної взаємодії майбутніх учителів музики в процесі роботи з хоровим колективом обумовили тему нашого дисертаційного

дослідження: *«Формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хором колективом».*

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М.П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки учителів музики» (протокол №5 від 26 грудня 2013 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол №7 від 27 лютого 2014 року).

Мета дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хором колективом.

Об'єкт дослідження - процес фахової підготовки майбутніх учителів музики.

Предмет дослідження - методика формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хором колективом.

Виходячи з мети дослідження, були поставлені наступні **завдання**:

1. Здійснити теоретичний аналіз наукових джерел щодо висвітлення проблеми формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хором колективом з урахуванням сучасних тенденцій модернізації мистецької освіти України – її гуманізації, гуманітаризації, демократизації та інтеграції.

2. Розкрити зміст і структуру поняття «готовність майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії».

3. Визначити критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хором колективом.

4. Розробити та теоретично обґрунтувати принципи, педагогічні умови та методичну модель формування готовності студентів до педагогічної взаємодії з навчальним хором колективом.

5. Розробити та експериментально перевірити ефективність методики формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хором колективом.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові ідеї у галузі філософії, педагогіки, психології, мистецтвознавства; висновки сучасних міждисциплінарних досліджень щодо різних напрямків підготовки вчителів музики у педагогічному процесі вищої школи: основні концептуальні положення методології і філософії освіти і культури (К. Абульханова-Славська, В. Андрущенко, Б. Асаф'єв, І. Зязюн, Є Назайкінський, В. Сухомлинський, Б. Яворський та ін.); дослідження, що розглядають сутність, особливості, структуру відображально-перетворювальної діяльності психіки людини в умовах пізнання оточуючого світу (Л. Виготський, Г. Костюк, А. Рубінштейн та ін.); психолого-педагогічні концепції теорії та практики розвитку здібностей

(Л.Бочкар'ов, А. Комарова, С. Науменко, В. Петрушин, К. Платонов, В.Ражніков та ін.); психологічні чинники формування особистості засобами музики (Г. Костюк, О. Леонт'єв, В. Медушевський, Є.Назайкінський, Б.Теплов та ін.); методичні аспекти підготовки майбутнього вчителя музики (А.Болгарський, Н. Гуральник, К. Завалко, А. Козир, О. Олексюк, О. Орлов, Г.Падалка, О. Рудницька, Т. Смирнова, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використовувався комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналітичний – для вивчення філософської, музикознавчої та психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження, а також вивчення педагогічного досвіду підготовки майбутнього вчителя музики у вищих музично-педагогічних закладах для встановлення теоретичного і практичного рівнів розв'язання проблеми; узагальнення - для визначення наукового апарату дослідження, формулювання його концептуальних положень та висновків; системно-структурний – для виявлення компонентної структури готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом; моделювання – для дослідження процесів шляхом конструювання моделі формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом; спостереження, обговорення, опитування, порівняння – для виявлення рівнів готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом; оцінювання – для систематичного дослідження основних характеристик готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом; експериментальний – для аналізу реального стану, відстеження динаміки, перевірки ефективності методики формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом; статистичний – для доведення достовірності та ефективності результатів педагогічного експерименту.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що *вперше*:

- розроблено компонентну структуру, критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом;
- визначено педагогічні функції, принципи, педагогічні умови та методичні підходи формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом;
- виявлено динаміку та послідовність етапів формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом.

Конкретизовано поняття «готовність майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом».

Подальшого розвитку набули засоби комплексної діагностики готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці та апробації методики поетапного формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом, можливості використовувати теоретичні висновки та експериментальні результати дослідження для підготовки викладачів вищої школи до занять з майбутніми вчителями музики. Викладені в дисертації методичні положення дають змогу вдосконалювати музично-теоретичну підготовку студентів на особистісно орієнтованій основі, сприяють підвищенню рівня музично-педагогічної компетентності та фахових знань. Результати дослідження можуть використовуватися при підготовці навчальних програм відповідного циклу дисциплін, написанні методичних розробок з питань фахової підготовки студентів мистецьких факультетів вищих навчальних закладів, можуть застосовуватись у процесі модернізації викладання курсів «Хоровий клас», «Диригування», «Хорознавство», «Практикум роботи з хором», «Виробнича практика» тощо для формування готовності до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом та для саморозвитку майбутніх учителів.

Основні результати дисертаційного дослідження *впроваджено* в освітній процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка про впровадження № 07-10/1965 від 13.11.2017р.), Донбаського державного педагогічного університету (довідка про впровадження №68-17-725 від 04.10.2017р.), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (довідка про впровадження №2649/17 від 20.11.2017р.).

Апробація результатів дослідження проводилась у процесі виступів і обговорень основних положень та результатів дослідження на науково-методичних і науково-практичних конференціях, педагогічних нарадах. *Міжнародних:* Міжнародна науково-методична конференція «Мистецька освіта у вимірах сучасності» (Київ, 2014); XIII Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О.П. Рудницької «Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії» (Київ, 2015); VI Міжнародна науково-практична конференція «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти (Київ, 2015); I Міжнародні науково-практичні читання пам'яті Анатолія Авдієвського (Київ, 2017); II Міжнародні науково-практичні читання пам'яті Анатолія Авдієвського (Київ, 2018); *Всеукраїнських:* Всеукраїнська науково-практична конференція-семинар «Мистецька освіта в Україні: Проблеми теорії і практики» (Київ, 2014); «Сучасні проблеми виконавської підготовки викладачів мистецьких дисциплін» (Херсон, 2016); на засіданнях кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв та щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (Київ, 2013-2017).

Публікації. Основні теоретичні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження висвітлено в 9 одноосібних науково-методичних

публікаціях автора, 6 з яких представлено в провідних фахових виданнях з педагогіки і 1 стаття у зарубіжному науковому виданні.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (129 найменувань). Основний текст дисертації складає 164 сторінки, загальний обсяг роботи –199 сторінок. Робота містить 11 таблиць, 1 рисунок, що разом з додатками становить 27 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** подано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження з позиції сучасних вимог до хормейстерської підготовки майбутніх учителів музики, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання роботи, розкрито наукову новизну, охарактеризовано методи, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та впровадження їх у педагогічну практику.

У **першому розділі** – *«Теоретико-методологічні основи дослідження готовності майбутніх учителів музики до здійснення педагогічної взаємодії»* - проведено аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження і нормативних матеріалів вищої школи. Проаналізовано та визначено провідні поняття «взаємодія», «готовність».

Аналіз науково-методичних робіт вчених (С. Бризгалова, К. Дурай – Новакова, М. Д'яченко, Л. Кандибович, В. Сластьонін, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька та ін.) дозволив зазначити, що готовність студентів до педагогічної взаємодії з навчальним хором є сутнісною характеристикою результату професійної підготовки майбутнього вчителя музики і визначається як якісний показник саморегуляції фахівця на різних рівнях перебігу процесів: фізіологічному, психічному, соціальному тощо.

Визначено, що формування готовності до продуктивної педагогічної взаємодії з хором передбачає насамперед самостійну навчально-пізнавальну діяльність студента: від розв'язання низки технічних та творчих завдань до об'єктивної самооцінки результатів діяльності та їх корекції. У цьому контексті задача викладача полягає в створенні умов для творчої діяльності студентів, спрямованої на саморозвиток особистості та професійну самоорганізацію, актуалізацію придбаних практичних знань та практичний виконавський досвід. Визначено, що сучасний процес формування готовності майбутніх учителів музики до фахової діяльності потребує впровадження нових технологій, прогресивних методик навчання з широким використанням інтерактивного спілкування, глибокого оновлення змісту та форм навчання.

Ґрунтуючись на філософській концепції освіти, що полягає у визнанні необхідності співтворчості, співробітництва, партнерства в педагогічній взаємодії, визначено **підходи** до формування готовності студентів до педагогічної взаємодії з творчим колективом, а саме: *цілісно-синергетичний, аксіологічний, особистісно-орієнтований, культурологічний, герменевтичний,*

практиологічний. На основі цих підходів визначається сутність інтерактивної педагогічної взаємодії – безпосередньої цілеспрямованої міжособистісної комунікації суб'єктів педагогічного процесу. Основними **функціями** у підготовці майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з хором колективом визначено: *світоглядну, пізнавальну, оцінно-конструктивну, діагностичну, організаційно-комунікативну, орієнтаційно-прогностичну, діяльнісно-творчу*.

Означене дозволило визначити трактувати поняття «готовність до педагогічної взаємодії» як *складне, цілісне, особистісне, динамічне утворення, що визначає спрямованість майбутніх учителів музики на успішне співробітництво, оптимальну, цілеспрямовану спільну музично-педагогічну діяльність*. За умови гуманістично-особистісної орієнтації учасники педагогічної взаємодії виступають паритетними, рівноправними партнерами. Визначено, що готовність студентів до педагогічної взаємодії сформована з таких підструктур як мотиви, позитивні установки стосовно педагогічної професії, здібності та важливі риси характеру особистості, набуті знання, навички, досвід та спрямованість студента на подальшу професійну діяльність.

У **другому** розділі - *«Методичне забезпечення процесу формування готовності майбутніх учителів музики до керівництва навчальним хором колективом»* - визначено основні науково-методичні положення, на яких ґрунтується процес формування досліджуваного феномена, розкрито його зміст і структуру, подано обґрунтування принципів та розроблено критеріальний апарат оцінювання готовності студентів до керівництва хором.

Запропонована *структура* готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії складається з *мотиваційно-орієнтаційного, компетентнісно-операційного, комунікативно-рефлексивного, творчо-проективного* компонентів. *Мотиваційно-орієнтаційний* компонент виражає зацікавленість студентів професійною взаємодією з навчальним хором колективом, їх прагнення до максимального використання своїх сил і можливостей у продуктивній взаємодії з хором. *Компетентнісно-операційний* компонент містить необхідну базу знань, умінь і навичок, уявлення про особливості і умови педагогічної діяльності, вимоги до особистості вчителя, вміння ставити конкретні цілі та задачі, визначати зміст, форму та методи навчально-виховної діяльності. *Комунікативно-рефлексивний* компонент зумовлений тим, що керівник хору повинен вміти керувати діями, з яких складається процес педагогічної діяльності. Йому повинен бути притаманний самоконтроль, самооцінка особистої готовності до рішення професійних задач, здатність до емпатії. *Творчо-проективний* компонент виражається в пошуку нових шляхів для рішення складних професійних задач, постійному особистісному розвитку, плануванні навчально-викладацької діяльності та передбаченні її результату.

Критерієм *мотиваційно-орієнтаційного* компонента визначено *міру прояву зацікавленості студентів діалоговою взаємодією з хором* (показники: вияв інтересу майбутніх учителів музики до опанування диригентськими

вміннями у процесі хорової підготовки; наявність художньо-естетичних потреб до оволодіння хоровим мистецтвом). Критерієм *компетентнісно-операційного* компонента визначено *ступінь сформованості знань, умінь та навичок щодо фахової діяльності студента в якості керівника навчального хорового колективу* (показники: уміння аналізувати результат власної диригентсько-хорової діяльності; потяг до саморозвитку). Критерієм *комунікативно-рефлексивного* компонента визначено *міру самоконтролю власної педагогічної діяльності* (показники: використання інноваційних технологій у диригентсько-хоровому навчанні; потреба самоусвідомлення фахової діяльності в процесі педагогічного керівництва хором). Критерієм *творчо-проективного* компонента визначено *ступінь прояву креативних здібностей та творчої активності, необхідних для продуктивної педагогічної взаємодії майбутнього вчителя музики з хором* (показники: прояв сугестивних та перцептивних здібностей у процесі інтерпретації хорових творів; здатність до творчого втілення набутого виконавсько-педагогічного досвіду).

На основі загально-педагогічних положень навчання і музичної освіти визначено наступні **принципи**: *індивідуалізації, інтерактивної педагогічної взаємодії, свободи вибору, створення ситуації успіху, усвідомлення, прогнозування* результатів педагогічної взаємодії. Принцип *індивідуалізації* визначає кожного студента активним суб'єктом педагогічного процесу, що прагне максимально реалізувати свій потенціал та відкритий для сприйняття нового досвіду. Принцип *інтерактивної педагогічної взаємодії* передбачає безпосередню цілеспрямовану міжособистісну комунікацію суб'єктів педагогічного процесу. Принцип *свободи вибору* передбачає вільне обрання змісту педагогічного процесу, форм і способів організації навчальної діяльності, взаємодії з іншими суб'єктами, способів контролю та перевірки знань. Принцип *створення ситуації успіху* передбачає цілеспрямоване створення комплексу зовнішніх та внутрішніх умов одержання суб'єктами педагогічної взаємодії від педагогічного процесу та його результату радості, задоволення, спектру позитивних емоцій. Принцип *усвідомлення* передбачає самоідентифікацію суб'єкта педагогічної взаємодії із педагогічною ситуацією, що склалася. Принцип *прогнозування* полягає у формуванні чітких уявлень щодо мети особистісного розвитку кожного студента.

Для оптимізації проведення експериментальної роботи було визначено **психолого-педагогічні умови**: забезпечення активної зацікавленості майбутніх учителів музики професійною взаємодією з навчальним хоровим колективом; застосування комплексу сучасних інтеграційних засобів здобуття музичної інформації (мультимедіа, аудіо-, відеотехніка, відвідування вистав, фестивалів, концертів) щодо участі в організації самостійної навчальної діяльності; запровадження шляхів адаптації майбутніх учителів музики до використання вокально-хорових і диригентських навичок у практичній діяльності.

Методичну модель забезпечення готовності майбутніх учителів музики до здійснення педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом зображено на Рис.1.

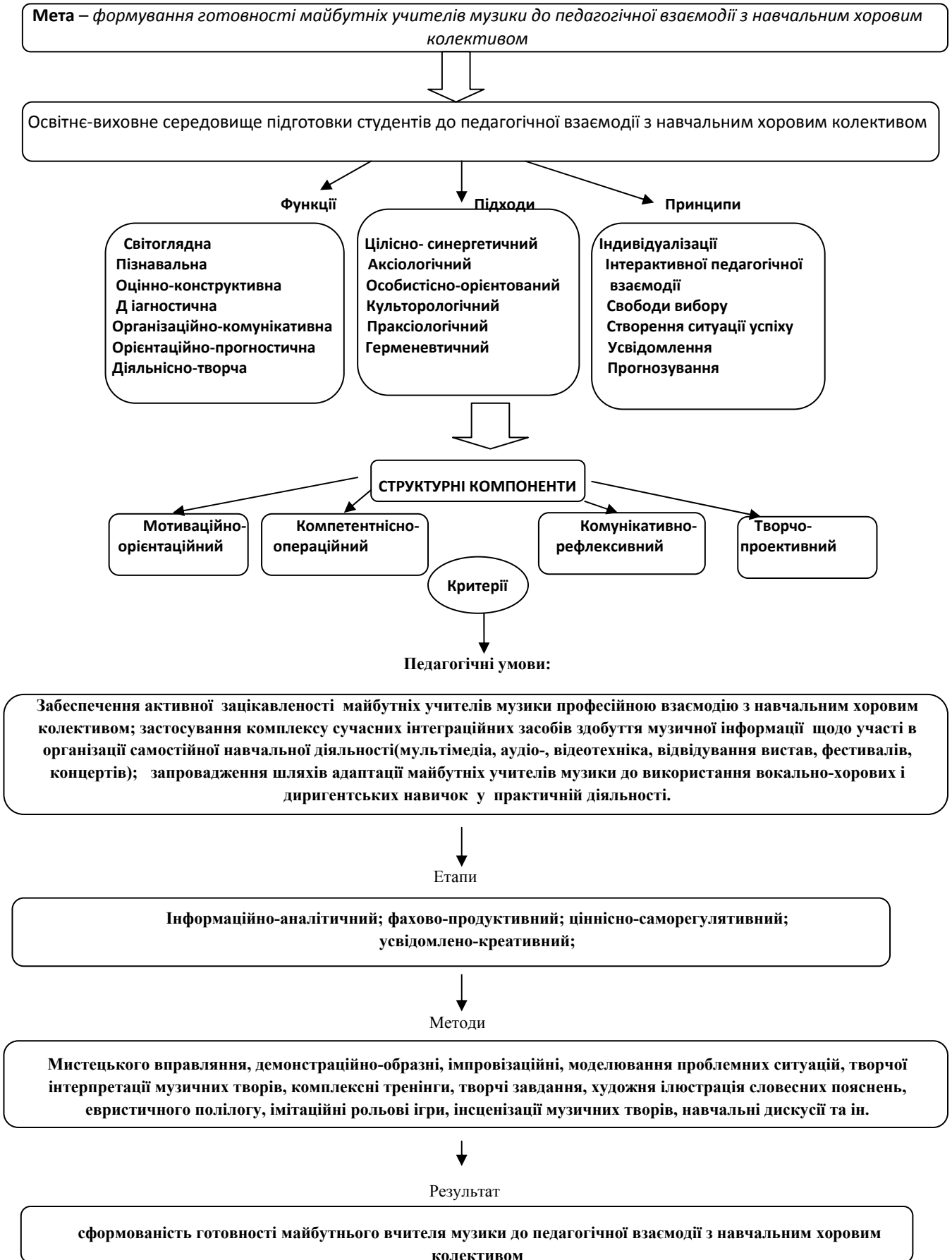

Рис.1. Модель формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хором

У **третьому** розділі - «Дослідно-експериментальна робота з формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хором колективом» - наведено результати педагогічного експеримента (констатувальний, формувальний, контрольний етапи).

Проведення констатувального експеримента дозволило з'ясувати реальний стан сформованості підготовленості майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з хором, визначити рівні сформованості з наданням якісних та кількісних характеристик.

На основі розроблених критеріїв та показників досліджуваного феномена визначено рівні сформованості готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з хором, а саме: високий, середній, низький та незадовільний.

Високий рівень характеризується самостійністю вибору студентами педагогічно-доцільних творчих методів керівництва хором та особистісного ставлення до вибору власної стратегії диригентського розвитку в процесі вивчення дисциплін диригентсько-хорового та психолого-педагогічного циклів. Студентам властива творча активність та прояв проєктивних здібностей у диригентсько-хоровому навчанні на основі самореалізації, вміння створювати креативне середовище на хорових заняттях. Такий рівень виявлено у 12% досліджуваних. *Середній рівень* характеризується наявністю інтересу до опанування педагогічними вміннями та потягу до оволодіння хором мистецтвом. Але таким студентам необхідне керівництво з боку викладачів для прийняття важливих рішень, особливо у виборі власної стратегії особистісного диригентського розвитку в процесі вивчення дисциплін диригентсько-хорового та психолого-педагогічного циклів. Студентам притаманна творча активність та вміння здійснювати саморегуляцію в процесі роботи з хором, але їм складно проявляти вміння створювати креативне середовище з учасниками колективу. Такий рівень зафіксовано у 62% респондентів. *Низький рівень* показали студенти, що проявляють певний інтерес до опанування педагогічними вміннями у процесі диригентсько-хорового навчання, але віддають перевагу іншим видам музично-педагогічної підготовки (інструментальній, теоретичній, тощо). Вони **в** достатній мірі можуть зробити вибір педагогічно-доцільних творчих методів керівництва навчальним хором колективом, але потребують сугестивного керівництва з боку викладачів для прийняття важливих рішень, особливо у виборі власної стратегії особистісного фахового розвитку в процесі вивчення дисциплін диригентсько-хорового та психолого-педагогічного циклів. Студенти, які належать до цього рівня розвитку креативних здібностей, мало активні, майже не проявляють творчі здібності, недостатньо вправно виступають в ролі педагога-хормейстера та лише за допомогою викладача створюють креативне середовище у хоровому колективі. До низького рівня віднесено 21% опитаних. *Незадовільний рівень* показали студенти, які не можуть зробити вибір педагогічно-доцільних творчих методів керівництва навчальним хором колективом. Вони не проявляють інтересу до опанування педагогічними вміннями у процесі диригентсько-хорового навчання, мало приділяють уваги іншим видам музично-педагогічної підготовки

(інструментальній, теоретичній, тощо), не проявляють творчі здібності, не бажають виступати в ролі педагога-хормейстера. Студенти, яких ми віднесли до незадовільного рівня, неактивні, лише за допомогою викладача намагаються створювати креативне середовище у навчальному хоровому колективі. До незадовільного рівня віднесено 5% опитаних.

З метою формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом апробовано та впроваджено експериментальну **методику**. Розроблена методика передбачала проведення поетапної педагогічної роботи в такій послідовності: перший етап - інформаційно-аналітичний, другий - фахово-продуктивний, третій - ціннісно-саморегулятивний, четвертий - усвідомлено-креативний.

Перший етап (інформаційно-аналітичний) було присвячено педагогічному стимулюванню у студентів позитивного емоційного супроводження щодо набуття умінь педагогічної взаємодії в процесі роботи з навчальним хоровим колективом. На основі роз'яснення сутності та мети формування умінь самоконтролю, розвитку мотиваційних прагнень майбутніх учителів музики до роботи з хоровим колективом на першому етапі відбувалось не лише загальне інформування студентів у сфері досліджуваної проблеми, а й безпосередньо у сфері відповідних форм, методів, засобів і прийомів педагогічного впливу. На цьому етапі відбулося формування мотиваційно-орієнтаційного компонента готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом. Інформаційно-аналітичний етап забезпечувався такими методами: вербальними (бесіда, пояснення, поточний коментар, вербалізація хорових творів), демонстраційно-образними (демонстрація хорових творів, художня ілюстрація), комплексними тренінгами умінь щодо фахової саморегуляції, самостійного опрацювання науково-методичної літератури, структурування отриманої інформації тощо; методами мотивації мистецько-педагогічного навчання щодо стимулювання інтересу, а також педагогічного стимулювання обов'язку і відповідальності.

Другий етап (фахово-продуктивний) було присвячено наданню майбутнім учителям музики поглиблених знань, формуванню відповідних умінь готовності до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом та відтворення музичних образів у вокально-хоровій діяльності. На цьому етапі було здійснено формування компетентнісно-операційного компонента готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом. В якості інструментарію на цьому етапі було використано наступні групи методів: теоретичні, тотожні мисленневим операціям (аналіз, порівняння, узагальнення, тощо); методи мистецького вправлення (хорові вправи і вокалізи для розвитку різних виконавських навичок, ескізне опрацювання хорових творів тощо); метод порівняння концепцій «Я – виконавець» і «Я – педагог»; методи відпрацювання творчої взаємодії; метод оцінювання різних педагогічних ситуацій тощо.

Третій етап (ціннісно-саморегулятивний) було присвячено наданню майбутнім учителям музики навичок самоаналізу, формуванню відповідних умінь самоаналізу педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом,

зацікавленості інтеграційними технологіями тощо. На цьому етапі було здійснено формування комунікативно-рефлексивного компонента готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом. Були використані наступні групи методів: метод самооцінної діяльності в процесі роботи з навчальним хоровим колективом; методи психолого-педагогічних тренінгів; методи самокорекції творчої взаємодії; метод самооцінювання різних педагогічних ситуацій тощо.

Четвертий етап (усвідомлено – креативний) був спрямований на формування творчо-проективного компонента готовності до педагогічної взаємодії та був зорієнтований на педагогічне стимулювання усвідомленості майбутніх учителів музики щодо створення плану художньої інтерпретації хорових творів як запоруки ефективної навчальної та концертно-виконавської хорової діяльності, на здатність до практичного втілення набутого виконавсько-педагогічного досвіду у диригентсько-хоровій діяльності. В якості інструментарію розвитку креативних здібностей було використано наступні групи методів: вербальні, теоретичні, образно-демонстраційні, методи мистецького вправлення, інтерактивні, оцінно-аналітичні тренінги умінь самоконтролю виконавської діяльності, що містили комплекс теоретичних, евристичних методів. А також інтерактивні методи мистецького навчання, а саме: «Студент в ролі викладача з хорового диригування», «Конкурс молодих хормейстерів», «Я – художній керівник хорового колективу» тощо.

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз основних числових характеристик рівнів сформованості готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом за результатами формувального експерименту (чисельник – абсолютний показник, знаменник – відносний показник)

Компоненти	Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень		Незадовільний рівень	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
I	4/12,90	7/24,14	12/38,71	16/55,15	10/32,26	3/10,34	5/16,13	3/10,34
II	3/9,68	8/27,59	14/45,16	18/62,07	8/25,81	3/10,34	4/12,90	2/6,90
III	3/9,68	8/27,59	14/45,16	18/62,07	8/25,81	3/10,34	4/12,90	2/6,09
IV	2/6,45	9/31,03	12/38,71	18/62,07	10/32,26	3/10,34	5/16,13	1/3,45

Для визначення статистичної вірогідності емпіричних даних КГ і ЕГ проводилось статистичне обчислювання за допомогою багатофункціонального

критерію Фішера φ^* за формулою: $\varphi^* = (\varphi_1 - \varphi_2) \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}$ де φ_1 – кут, що відповідає більший % долі відсотку; φ_2 – кут, що відповідає менший % долі відсотку; n_1 – кількість спостережень у вибірках 1 і 1а; n_2 – кількість спостережень у вибірках 2 та загальноприйнятого у психології критичного значення: $\varphi^*_{кр.} =$ від 1,64 ($p \leq 0,05$) до 2,31 ($p \geq 0,01$), яке дозволяло визначити різницю між обстежуваними групами студентів (КГ і ЕГ), коли результати $\varphi^*_{емп.} >$ або $= \varphi^*_{кр.}$ (Таблиця 2).

Таблиця 2

Розподіл респондентів за середніми показниками всіх компонентів і рівнів сформованості готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом

рівні	НЕЗАДОВЛІЛЬНИЙ					НИЗЬКИЙ					СЕРЕДНІЙ					ВИСОКИЙ				
	КГ		ЕГ		Різниця	КГ		ЕГ		Різниця	КГ		ЕГ		Різниця	КГ		ЕГ		Різниця
Ком-ти	А	%	А	%		А	%	А	%		А	%	А	%		А	%	А	%	
I-й	5	16,13	3	10,34	> 5,7 9	10	32,26	3	10,34	> 21,9 2	12	38,71	16	55,15	< 16, 4 4	4	12,90	7	24,14	< 11,24
II-й	4	12,90	2	6,90	> 6,0	8	25,81	3	10,34	> 15,4 7	14	45,16	18	62,07	< 16, 9 1	3	9,68	8	27,59	< 17,91
III-й	4	12,90	2	6,90	> 6,0	8	25,81	3	10,34	> 15,4 7	14	45,16	18	62,07	< 16, 9 1	3	9,68	8	27,59	< 17,91
IV-й	5	16,13	1	3,45	> 12, 68	10	32,26	3	10,34	> 21,9 2	12	38,71	18	62,07	< 23, 3 6	2	6,45	9	31,03	< 24,58
знач-ня	4,5	14,52	2	6,90	> 7,6 2	9	29,04	3	10,34	> 18,7 0	13	41,94	17,5	60,34	< 18, 4	3	9,68	8	27,59	< 17,91
Критерій Фішера φ^*	2,9					1,4					2,5					1,3				

Таким чином, можна зазначити, що з ймовірністю близькою до 1 (100%) доля студентів, які мали незадовільний та низький рівень сформованості готовності до педагогічної взаємодії суттєво зменшилась, а доля студентів з високим рівнем суттєво зросла.

Отже, можна стверджувати про ефективність теоретично обґрунтованого, упровадженого та експериментально перевіреного методичного забезпечення формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії. Порівняльний аналіз статистичних даних, отриманих на базі застосування методів математичної статистики, засвідчує досконалість запропонованої методики формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії, а також можливість її екстраполяції.

Методика була створена з урахуванням навчальних планів, а також типових навчальних програм (нормативних і варіативних), розроблених для процесу фахової підготовки майбутніх учителів музики. Таким чином, запропоноване методичне забезпечення не перевантажує навчальний процес майбутніх учителів музики збільшенням обсягів навчальних годин.

Запропонована методика підсилює вмотивованість студентів не тільки щодо фахового зростання, підвищення результатів диригентсько-хорового навчання, а й щодо розвитку особистісних інтелектуально-творчих, диригентсько-виконавських можливостей.

Таким чином, отримані результати свідчать про ефективність запропонованої методики формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії та правомірність їх використання в системі вищої мистецької освіти.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведене теоретичне узагальнення та нове вирішення проблеми формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хором, що знайшло відображення в теоретико-методологічному обґрунтуванні та визначенні специфіки означеного феномена, розробці та експериментальній перевірці поетапної методики. Дослідження та виконання всіх поставлених завдань дали підстави зробити такі висновки:

1. На основі теоретичного аналізу науково-методичних досліджень з'ясовано, що проблему підготовки вчителя музики до роботи з хором колективом розглянуто досить повно. Встановлено, що означена підготовка є сутнісною характеристикою професійного становлення студентів, яка залежить від здатності їх до саморегуляції на різних рівнях перебігу процесів - фізіологічному, психічному, соціальному. Досліджено можливості самостійної навчально-пізнавальної діяльності у фаховому розвитку студентів, проаналізовано умови активізації творчої діяльності майбутніх учителів у музичному навчанні. Водночас, поза увагою науковців лишилися питання виявлення шляхів підготовки студентів до керівництва музичним колективом на засадах інтерактивного спілкування, визначення методів формування

диригентсько-виконавських умінь, які б враховували потреби і можливості саморозвитку суб'єктів учіння в інноваційному просторі сучасної музичної освіти.

2. Готовність учителів музики до педагогічної взаємодії визначається в контексті особистісно-орієнтованого підходу як складне, цілісне, особистісне, динамічне утворення, що визначає спрямованість і здатність майбутніх учителів музики до успішного музично-творчого співробітництва з навчальним хоровим колективом на паритетних, рівноправних засадах. Готовність до педагогічної взаємодії включає такі складові, як мотиви, позитивні установки стосовно педагогічної професії, здібності та важливі риси характеру особистості, набуті знання, навички, досвід та спрямованість студента на подальшу професійну діяльність. Отже, визначена в результаті дослідження структура готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом складається із таких компонентів: *мотиваційно-орієнтаційного, компетентісно-операційного, комунікативно-рефлексивного, творчо-проективного*.

3. Критеріями готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом визначено: міру прояву зацікавленості студентів діалоговою взаємодією з навчальним хоровим колективом (показники: вияв інтересу майбутніх учителів музики до опанування диригентськими вміннями в процесі хорової підготовки; наявність художньо-естетичних потреб до оволодіння хоровим мистецтвом); ступінь сформованості знань, умінь та навичок щодо фахової діяльності студента в якості керівника навчального хорового колективу (показники: уміння аналізувати результат власної диригентсько-хорової діяльності; прояв потягу до саморозвитку у фаховій діяльності); міру самоконтролю власної педагогічної діяльності (показники: використання інноваційних технологій у диригентсько-хоровому навчанні; потреба самоусвідомлення фахової діяльності у процесі педагогічного керівництва хором); ступінь прояву креативних здібностей та творчої активності, необхідних для продуктивної педагогічної взаємодії майбутнього вчителя музики з навчальним хоровим колективом (показники: прояв сугестивних та перцептивних здібностей у процесі інтерпретації хорових творів; здатність до творчого втілення набутого виконавсько-педагогічного досвіду).

Діагностування підготовленості майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з хором дозволило встановити і охарактеризувати рівні означеного феномена, а саме: високий, середній, низький, незадовільний.

4. Процесуально-функціональний аналіз досліджуваного феномена дозволив конкретизувати та виокремити основні принципи мистецької освіти, які зможуть забезпечувати зміст фахової підготовки майбутнього вчителя музики в контексті формування готовності до продуктивної педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом. До них віднесено: принцип індивідуалізації, інтерактивної взаємодії учасників педагогічного процесу, свободи вибору стилю та методів педагогічної діяльності, створення ситуації

успіху в процесі творчої взаємодії, усвідомлення результатів педагогічної діяльності, прогнозування.

Педагогічними умовами готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з хором визначено: забезпечення активної зацікавленості студентів професійною взаємодією з хором; застосування комплексу сучасних інтеграційних засобів здобуття музичної інформації (мультимедіа, аудіо-, відеотехніка, відвідування вистав, фестивалів, концертів) щодо участі в організації самостійної навчальної діяльності; запровадження шляхів адаптації до використання набутих вокально-хорових та диригентських навичок на практиці.

5. Вибудовано методичну модель підготовки майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом, що включає: *мету* дослідження, наукові *підходи*, основні *функції*, *принципи* мистецького навчання, *компонентну структуру* означеного феномена, *педагогічні умови*. У моделі закладені *методи* підготовки до продуктивної педагогічної взаємодії з хором, визначено етапи формування готовності майбутнього вчителя музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом.

Перший етап (інформаційно-аналітичний) спрямовано на педагогічне стимулювання художньо-естетичних потреб до оволодіння диригентсько-хоровим мистецтвом, на розвиток інтересу до набуття умінь взаємодії у процесі роботи з хоровим колективом з метою виникнення потребового спонукання, його пролонгації та створення відповідної психологічної установки студентів. Інформаційно-аналітичний етап забезпечувався такими методами: вербальні методи (бесіда, пояснення, поточний коментар, вербалізація хорових творів), демонстраційно-образні методи (демонстрація хорових творів, художня ілюстрація), комплексних тренінгів умінь мистецької саморегуляції, самостійного опрацювання науково-методичної літератури, структурування отриманої інформації, методів мотивації мистецько-педагогічного навчання щодо стимулювання інтересу, а також педагогічного стимулювання обов'язку і відповідальності, тощо.

Другий етап (фахово-продуктивний) присвячено наданню майбутнім учителям музики поглиблених знань, формуванню відповідних умінь готовності до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом, відтворення музичних образів у вокально-хоровій діяльності, тощо. На цьому етапі бажано використовувати: теоретичні методи, тотожні мисленневим операціям (аналіз, порівняння, узагальнення тощо); методи мистецького вправління (хорові вправи і вокалізи для розвитку різних виконавських навичок, ескізне опрацювання хорових творів тощо); метод порівняння концепцій «Я – виконавець» і «Я – педагог»; методи відпрацювання творчої взаємодії; метод оцінювання різних педагогічних ситуацій.

На *третьому етапі (ціннісно-саморегулятивному)* увага зосереджується переважно на формуванні у майбутніх учителів музики навичок самоаналізу, розвитку відповідних умінь самоаналізу педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом, активізації зацікавленості щодо інтеграційних технологій. Превалюють методи: самооцінної діяльності у процесі роботи з навчальним

хоровим колективом; психолого-педагогічних тренінгів; самокорекції творчої взаємодії; самооцінювання різних педагогічних ситуацій та ін.

На четвертому етапі формувального експерименту (усвідомлено-креативному) передбачається педагогічне стимулювання усвідомленості майбутніх учителів музики щодо створення плану художньої інтерпретації хорових творів як запоруки ефективної навчальної і концертно-виконавської хорової діяльності, студенти залучаються до практичного втілення набутого виконавсько-педагогічного досвіду у диригентсько-хоровій діяльності. Основні методи: вербальні, теоретичні, образно-демонстраційні, методи мистецького вправлення, інтерактивні, оцінно-аналітичні тренінги умінь самоконтролю виконавської діяльності, тощо.

Якісний та кількісний аналіз результатів формувального експерименту засвідчили дієвість та ефективність запропонованої методики формування готовності майбутнього вчителя музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом.

Проведене дослідження не вичерпує вирішення всіх аспектів проблеми формування готовності майбутніх вчителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом. Перспективними напрямками подальшого дослідження цієї проблеми вважаємо такі, як: формування комунікативно-хорових умінь студентів у процесі мистецької освіти; методична система актуалізації творчих засад спілкування диригента з хоровим колективом; педагогічні умови і методи оптимізації диригентсько-хорової практики майбутніх учителів музики.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Хомич І.М. Філософсько-методологічне підґрунтя феномену педагогічної взаємодії суб'єктів навчального процесу в системі сучасної мистецької освіти /І.М. Хомич // Наукові записки : [збірник наукових статей] Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова; укл. Л. Л. Макаренко. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. - Випуск СХХІ (121). (Серія педагогічні та історичні науки). - С. 236-243.

2. Хомич І.М. Принципи формування суб'єктності студента у педагогічному процесі вищого навчального закладу /І.М. Хомич.//Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Випуск 16 (21); Частина 1.- К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014.- С. 36-41.

3. Хомич І.М. Функціональний аналіз професійної діяльності майбутніх учителів музики /І.М. Хомич.//Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського; Збірник наукових праць. Педагогічні науки - №1(52) лютий, 2016. - С. 66-70.

4. Хомич І.М. Сучасні підходи до виховання в контексті модернізації вищої мистецької освіти / І.М. Хомич // Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана

Огієнка. - Вип. 20 (1-2016). Частина 2. – Кам'янець-Подільський: 2016. - С.159-163.

5. Хомич І.М. Основні принципи підготовки майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з хоровим колективом. /І.М. Хомич.// Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Випуск 21(26). - К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016.- С. 25-29.

6. Хомич І.М. Поетапне формування готовності майбутніх учителів музики до професійної взаємодії з хором /І.М. Хомич. // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Вип. 23(28) – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. - С. 64-68.

7. Хомич І.М. Структура готовності будучих преподавателей художественных дисциплин к работе с хором /І.М. Хомич // Годишник Педагошког факултета у Вранью, година сема, 2016. СІР - Каталогизација у публикацији Народна библиотека Срби је, Београд: 2016. - С. 477-482.

8. Хомич І.М. Етапи формування готовності майбутніх учителів музики до професійної взаємодії з навчальним хоровим колективом. /Сучасна мистецька освіта: зб. матеріалів І Міжнародних науково-практичних читань пам'яті Анатолія Авдієвського /І.М. Хомич. -К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. - С. 89-91.

9. Хомич І.М. Рівні сформованості готовності майбутніх учителів музики до професійної взаємодії з навчальним хоровим колективом. /Сучасна мистецька освіта: зб. матеріалів II Міжнародних науково-практичних читань пам'яті Анатолія Авдієвського / І.М. Хомич,-К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. - С. 80-83.

АНОТАЦІЇ

Хомич І.М. Формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії в процесі роботи з навчальним хоровим колективом. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.– Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. - Київ, 2018.

У дисертації досліджується проблема формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом. Розкрито зміст і специфіку, розроблено компонентну структуру означеного феномена. Визначено критерії, показники і рівні сформованості підготовленості майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом, розроблено методи, прийоми, етапи навчальної діяльності. Представлено методичну модель підготовки майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом, що включає наступні етапи: інформаційно-аналітичний, фахово-продуктивний, ціннісно-саморегулятивний, усвідомлено-креативний.

Розроблено та експериментально перевірено поетапну методику підготовки майбутніх учителів музики до продуктивної педагогічної взаємодії з хором. Статистична перевірка отриманих експериментальних даних засвідчила позитивну динаміку формування готовності майбутніх учителів музики до педагогічної взаємодії з навчальним хоровим колективом.

Ключові слова: майбутні вчителі музики, готовність до педагогічної взаємодії, навчальний хоровий колектив, компонентна структура, поетапна методика.

Хомич И.Н. Формирование готовности будущих учителей музыки к педагогическому взаимодействию с учебным хоровым коллективом. – Рукопись.

Диссертация на соискание степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. - Киев, 2018.

В диссертации исследуется проблема формирования готовности будущих учителей музыки к педагогическому взаимодействию с учебным хоровым коллективом. Раскрыто содержание и специфика, разработана компонентная структура указанного феномена. Определены критерии, показатели и уровни сформированности подготовленности будущих учителей музыки к педагогическому взаимодействию с учебным хоровым коллективом, разработаны методы, приемы, этапы учебной деятельности. Представлена методическая модель подготовки будущих учителей музыки к педагогическому взаимодействию с учебным хоровым коллективом, которая включает следующие этапы: информационно-аналитический, профессионально-продуктивный, ценностно-саморегулятивный, осознанно-креативный.

Разработана и экспериментально проверена поэтапная методика подготовки будущих учителей музыки к продуктивному педагогическому взаимодействию с хором. Статистическая проверка полученных экспериментальных данных показала позитивную динамику формирования готовности будущих учителей музыки к педагогическому взаимодействию с хором.

Ключевые слова: будущие учителя музыки, готовность к педагогическому взаимодействию, учебный хоровой коллектив, компонентная структура, поэтапная методика.

Khomich I.N. Forming the readiness of future music teachers for pedagogical interaction with the educational choral collective. - Manuscript.

Thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences degree, specialty 13.00.02 - theory and methodology of musical training. - Dragomanov National Pedagogical University. - Kyiv, 2018.

The problem of forming the readiness of future music teachers for pedagogical interaction in the process of working with the practical choir is investigated in the thesis. The content and specificity are revealed, the component structure of this

phenomenon is developed. The criteria, indicators and levels of the preparedness of future music teachers for pedagogical interaction with the practical choir have been determined, methods, techniques, stages of educational activity have been developed. The methodical model of training future music teachers for pedagogical interaction with the teaching choir is presented, which includes the following stages: informational and analytical, professional and productive, value-based and self-regulatory, conscious and creative.

A step-by-step, method for preparing future music teachers for productive pedagogical interaction with the choir has been developed and experimentally tested. Statistical verification of the experimental data obtained showed a positive dynamics in the formation of readiness of future music teachers for pedagogical interaction with the choir.

Key words: future music teachers, readiness for pedagogical interaction, practical choral collective, component structure, step-by-step methodology.